

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 44 (463)

Fredagen den 30 oktober 1896.

9:de årg.

Prenumerationspris pr år:	Byrå:	Redaktör och utgivare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun ensam kr. 5:—	Klara södra kyrkog. 16, 1 tr.	FRITHIOF HELLBERG.	hvarje helgfri fredag.	35 öre pr nonpareillerad.
Iduns Modet., fjortondagsuppl. > 5:—	Allm. telef. 6147.	Träffas säkrast kl. 2—3.		För »Platssökande» o. »Lediga platser»
Iduns Modet., månadsuppl. > 3:—	Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.	Redaktionssekr.: J. Nordling.	Lönummerpris 15 öre	25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
Barngarderoben > 3:—			(lösn:r endast för kompletteringar.)	Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad.

Emmy Rappe.

De dagliga tidningarna hafva redan under förliden vecka kring land och stad fört budskapet om fröken *Emmy Rappes* död, de flesta ägnande några ord af erkännande åt hennes ädla och gagnande lifsgärning. Många äro ock de, som med känslor af djup saknad emottagit detta dödsbud, på samma gång de med tacksamhet tänka på det myckna goda, som genom den bortgångna kommit dem till del.

Emmy Carolina Rappe föddes 1835 på fädernegodset Strömserum i Kalmar län. Föräldrarna voro löjtnanten, friherre Adolf Fredrik Rappe och Ulrika Katarina Vilhelmina Hammarskjöld. Den unga dottern uppväxte i hemmet och deltog i det husliga arbetet inom detsamma, jämte det hon genom allvarliga studier sökte utvidga sitt intellektuella vetande. Härunder vaknade hos henne alltmer längtan efter en egen, själfständig verksamhet. Hon ville lefva för andra och icke blott ett själfviskt lif i njutning och öfverflöd. Hon ville göra sin insats i det stora kulturarbete, som alltmer kännetecknat senare hälften af vårt århundrade. Ännu var hon dock oviss, hvar denna insats bäst skulle komma till användning och blickade liksom spejande och frågande ut i den stora människovärlden.

Då föll i hennes händer ett upprop i »Tidskrift för hemmet», staldt till svenska kvinnor, att ägna sig åt *sjukvård i fält*. Tanken härpå hade uppstått hos den varmhartade ledarinnan af näm-

da tidskrift, Sofie Leijonhufvud (sedermera friherrinnan Adlersparre), dels i anledning af miss Nightingales verksamhet under Krimkriget, dels af en vid denna tid af d:r Sv. Sköldberg utgifven skrift: »Sårades vård i fält», och kanske allra mest af de upprörande berättelser, som under dansk-tyska kriget (1864) gång efter annan voro synliga i tidningarna, angående tillståndet

bland de sårade och tyfus-sjuka inom danska armén. Flere uppsatser i samma ämne följde härpå. Emmy Rappe läste dem och blef mer och mer viss om det arbetsfält, hvartill hon var kallad. Vid 30 års ålder stod hon nu redo att blifva en banbryterska för de bildade svenska kvinnornas verksamhet inom sjukvården. Men då det vid denna tid i vårt land icke fanns någon sjuksköterska af den bildade klassen och än mindre någon anstalt för utbildande af sjuksköterskor, begaf hon sig 1866 till England, där hon för ett år blef upptagen som elev vid det stora St Thomashospitalet i London, hvarunder hon hade förmånen att flitigt få umgås med och handledas af den för sjukvården och sjuksköterskekallet så nitiskt verkamma och vidt frejdade miss Florence Nightingale.

Vid sin återkomst till fäderneslandet 1867 anställdes fröken Rappe af »Frivilliga föreningen för sjukvård i fält» (numera »Röda korset») såsom lärarinna för utbildandet af sjuksköterskor vid det nya akademiska sjukhuset i Upsala. Och blef hon således

Hvad den är säll, som i sin egen hydda
Ser utan oro morgonstrimman gry,
Ej saknande de dar, som äro flydda,
Ej sörjande för dem som skola fly!

Hvad den är säll, hvars lif så tyst försvinner,
Att ingen glansen af hans dygder ser,
En källas bild, som genom ången rinner,
Gömd af de blommor, dem hon näring ger!
P. A. Granberg.

den första offentliga svenska sjuksköterska af den bildade klassen och den, som gick i spetsen för eller bröt väg för utbildande af sådana sjuksköterskor inom vårt land.

Det fostrande, stärkande, helgande inflytande hon härunder utöfvade på de unga kvinnor, som kommo under hennes vård, har mångenstädes visat sig i rika och sköna frukter, men fulla välsignelsen häraf torde först bli uppenbar på den dag, som skall göra allt klart. Hon fordrade mycket af sig själf och äfven af sina elever, men så gaf hon dem ock mycket tillbaka, och säkert skola de alla, kringspridda öfverallt i landet, i tacksamt minne bevara den kärlek hon i så rikt mått ägnat dem. Under tio års tid stod hon kvar såsom en nitisk, kraftfull och kärleksfull vårdarinna af det kall, som blifvit henne anförtrodt. Härefter tjänstgjorde hon under andra tio år vid hospitalet i Upsala, på samma gång såsom husmoder och föreståndarinna för sjuksköterskorna.

Det trägna arbetet var henne en glädje, ty hon tjänade villigt och af hjärtat och utan den ringaste ersättning, då hennes ekonomiska ställning gjorde henne fullkomligt oberoende häraf. Trädde hon in i sjukhuset eller på lärorummet, var det som hade en klar solstråle silat sig in genom fönstret. Omsider svekö henne dock krafterna och hon kände sig efter en svår lunginflammation i behof af hvila, hvarför hon lämnade sin plats vid hospitalet och sökte, under ett par års vistelse i utlandet, återvinna de förlorade krafterna.

I »Röda korsets» årsberättelse för 1886 säges det bland annat: »En kännbar förlust har drabbat föreningen därigenom att fröken Emmy Rappe för sjuklighet nödgats lämna sin anställning såsom föreståndarinna å Upsala hospital och i sammanhang därmed det öfverinseende hon under nära 20 år omhänderhaft öfver alla föreningens under hennes egen ledning och sedermera vid akademiska sjukhuset i Upsala utbildade sjuksköterskor. — Utskottet har, med beklagande af anledningen till det steg hon nödgats taga, medels skrifvelse uttalat sin tacksamhet för det utmärkta sätt, hvarpå hon under så många år arbetat i föreningens intresse och för all den omsorg och välvilja, hvarmed hon omfattat alla föreningens vid sjukhus i Upsala danade sköterskor.»

Samma förening omtalar i sin nästföljande årsberättelse att icke mindre än 71 sjuksköterskor under fröken Rappes ledning utbildats för sitt ansvarsfulla kall, och tillägger, att då fröken Rappe vid sin långvariga och uppoffrande verksamhet ådagalagt ett synnerligt intresse och ett aldrig tröttnande nit samt med största omsorg och välvilja omfattat föreningens sjuksköterskor i deras maktpåliggande arbete, — »hade utskottet, med bifogande af vederbörande öfverläkares erkännande af fröken Rappes berömvärda tjänstgöring å tvänne sjukvårdsinrättningar, hos k. m:t anhållit om något vederhälle af kunglig nåd för hennes långvariga och pliktrogna arbete i den lidande mänsklighetens tjänst. I följd häraf hade tilldelats henne medaljen i guld af 12:te

storleken med inskrift: »För berömliga gärningar» att i högblått band med gula kanter bäras om halsen. Denna medalj, jämte afskrift af det kungl. beslutet, hade utskottet låtit tillställa fröken Rappe, som i varma ordalag uttalat sin tacksamhet därför.»

Mera än öfver denna yttre utmärkelse torde dock den anspråklösa arbetarinnan hafva gladt sig åt det allmänna intresse, som uppstått i landet för den verksamhet, hvaråt hon så oegennyttigt ägnat sin kärlek och sina kropps- och själskrafter.

Efter tvänne års hvila, under stilla tillbakadragenhet och ett stärkande klimat i utlandet, kände hon sig så pass återställd, att hennes forna längtan efter arbete och verksamhet ånyo vaknade. Hon lyssnade därför till ett förslag, som gjordes henne att emottaga en ledande plats vid någon af de många anstalterna i Bielefeld. Men medan underhandlingen härom pågick, hem-söktes hon åter af sjukdom och kraftlöshet och vände i stället tillbaka till fäderneslandet, där hon vid det natursköna Öresund, strax utanför Helsingborg, redde sig ett hem, omtaladt såsom idealiskt af dem som gästade där. Hit inbjöd hon nu årligen flere af sina forna elever, som under sitt ansträngande arbete voro i behof af hvila och vederkvickelse. Och härifrån vände de åter till sina skilda arbetsfält, stärkta af umgänget med den älskade husmodern samt hvilan och stillheten i det fridfulla hemmet, hvilket i sanning gjorde skäl för sitt namn: *Salem*. Där voro de välkomna så ofta och så länge de hade tid och tillfälle att vistas hos den moderliga vännen, som alltid omhuldade dem med samma kärlek.

Det allt för nära grannskapet med hafvet, hvars vågor, när de voro i uppror, slogo hårdt mot fönsterrutorna, förmådde fröken Rappe att för något år sedan utbyta sitt landtliga hem mot ett hem inuti själfva staden.

Emellertid nalkades aftonen äfven för henne. Ljufvig och stilla kom den, efter en gagnande och välsignelserik arbetsdag, om äfven långt förr än hennes vänner tänkt sig. I syskonhemmet på Drettinge gård i Småland, där fröken Rappe var på ett tillfälligt besök, insjuknade hon hastigt i influensa och lunginflammation. Hon, som vårdat så många på sjuksängnen och med det eviga lifvets ljus lyst så mången genom den mörka dödsdalen, låg nu stilla och fridfullt, vårdad af kärleksfulla händer, väntande på sin himmelske Mästares kallelse att »sitta högre upp».

Detta sista bud nådde henne måndags aftonen den 19 oktober, då Emmy Rappe i trons frimodighet tillslöt sina ögon i döden.
L. S.

Bered glädje åt de unga!

och prenumerera nu genast med endast 50 öre på årets sista kvartal af den utmärkta ungdomstidningen »Kamraten». Ett enastående tillfälle — profprenumerations till nedsatt pris!

Till Grieg.

Du kommer med fjällvind och fjälllåt
och vallhjonessånger, som smeka,
du kommer med skott och med skällåt,
som djupt uti klyftorna eka.
Och glans ifrån Dovregubbs-kammar
du låter i tonerna skina,
och trollskratt och dvärgehammar
de klinga i visorna dina.

Som forsen sig skallande splittrar
i stup öfver spetsiga klintar,
ditt tonflöde brusar och glittrar
och hjärtanas dvala förintar.
Du väcker, i fraser bizarra,
ackorder, än ängsliga, ystra,
oss upp, att vi skratta och darra
och alltid till tonerna lystra.

Naturens fördolda orkester
i fjällar och skogar och vatten
dig lårt hvad på arket du fäster
allen vid pianot om natten.
Ditt fosterlands saga du talar.
Hvar dikt, ur din penna har flutit,
ur vinkande sätrar och dalar
med älskande händer du brutit.

Stäm upp, låt ditt trollspö få väcka
ur skensömn naturens väsen!
Låt furorna hvina, förskräcka,
låt solen stå blid öfver gräsen.
F skrik och i tassande lekar,
i värregn och hagel, som piska,
ditt Norge till Sverige ekar,
och gripna ditt namn vi hviska.

Fredrik Nycander.

Förening och afsöndring.

Några ord med anledning af uppsatsen »Kvinnornas palats» i Idun n:r 40,
af Ave.

Föreningsväsendet, sådant det nu utvecklats sig, är en så i alla samhällsförhållanden ingripande företeelse, att snart sagdt ingen individ undgår att röna någon inverkan däraf. Orsakerna till förenings-

lifvets uppkomst och snabba tillväxt äro många och behöfva ej här vidröras, ej heller behöfver påpekas det goda och gagneliga, som utträttats genom denna sammanslutning af krafter. Men, närmast i anledning af det ordskifte i Kvinnoklubben i Stockholm, hvilket under rubriken: »Kvinnornas palats» blifvit ämne för en artikel i Idun, torde det ej vara ur vägen att fästa uppmärksamheten på en af föreningsväsendets skuggsidor.

Denna skuggsida kan närmast uttryckas genom satsen: Föreningslifvet verkar söndring. Detta låter visserligen som en paradox, men är icke desto mindre en bedröflig sanning, något som vi ju alla nästan dagligen komma i tillfälle att erfara. Det förhåller sig nämligen inmed de flesta mera lifaktiga föreningar som med de religiösa sekterna och politiska partierna; medlemmarne däri frestas så lätt att blott fästa blicken på sin respektive förenings fördelar och framgång, att känslan för det allmännas väl samt för nationens solidaritet förslöas eller kväfväs. Personer, hvilka så att säga gifva sig föreningsväsendet i våld, kännetecknas ofta genom en så starkt ensidig andlig utveckling att, där denna icke rent af röjer sig som ett fanatiskt motstånd mot hvarje sträfvande, som ej står upptaget på deras lilla lifsprogram, bjuder den åtminstone till att verka hämmande och förlamande på dylika sträfvanden.

Denna skuggsida af föreningsväsendet blir ännu djupare därigenom, att det i allra flesta fall är personer af samma klass samt med ungefär samma bildning och intressen, som sammansluta sig i olika grupper, och söndringen blir så mycket svårare, som den största lifaktighet utvecklas just inom föreningar, hvilkas medlemmar haft minst tillfälle att taga en klar allmän öfverblick öfver samfundslifvet och därvid fått blicken öppnad för samhällsfrågornas inbördes samband.

Önskligt hade det varit, om kvinnan, när hon i sinom tid kallades att göra sin insats i det allmänna kulturlifvet, haft en klarare blick, än som i allmänhet var fallet, för faran af att isolera sig från mannen och afskilja kvinnosaken från det allmänna kulturarbetet. Som det nu är, må vi noga vakta oss för att göra söndringen värre och att stå i led med grupper, hvilkas sträfvanden, kanske ej alltid fullt medvetet, hafva något af »allas krig mot alla».

Kvinnans arbete för allmänt väl, måste, om hon ej vill förfela sin kallelse och åter sjunka tillbaka i sin gamla ställning, gå i utjämnande och förmedlande riktning. Med sin hittills hopsparade fond af intelligens, i förening med hennes varmare känslolif, skall hon bidraga till, att klyftan emellan de olika samhällsklasserna fyllas och stridsfrågorna dem emellan blifva lösta i ömsesidig kärlek och förtroende.

Hade kvinnan genast förstått detta, skulle aldrig den s. k. kvinnofrågan blifvit ett stridsäpple mellan könen. Så som nu denna fråga i allmänhet uppfattas, blir hvarje ur denna fråga framsprunget förslag, som kan rubriceras som en demonstration, en ny sten i muren, hvilken isolerar oss från männen. Den röst, som på mötet i Kvinnoklubben i Stockholm varnade föreningen för att sammansluta sig till agitation för den uppkastade planen att uppföra ett »Kvinnornas palats», förtjänar att blifva hörd, ty detta uttalande röjde en kvinna, som

ännu ej fått blick och känsla för det allmännas väl förslöade af något slags föreningsväsen.

Men äfven under förutsättning, att en dylik plan ej verkade i afsöndrande anda, är det föga troligt att den skulle förmå elda sinnena till en framgångsrik nationalsubskription bland hela landets kvinnor. *Ecce ego*, »först jag!», har ju nästan blifvit tidens lösen, och af de många tusental svenska kvinnor, som icke ens våga drömma om att få se vår hufvudstad, kan man då knappast fordra offergåfvor på ett sådant altare. »Kvinnornas palats» torde, då det ses från Stockholms horisont, tilltala såväl fantasien som fåfängan, men i provinserna ter sig föreställningen därom säkerligen helt anorlunda, ter sig såsom ett företag, af hvilket på sin höjd endast kvinnor i hufvudstaden och dess närmaste omnejd möjligen kunde hafva någon nytta.

I Danmark, från hvilket land denna problematiska tanke blifvit importerad, möjlighöres kanske en sådan plan genom de ringa afstånden, ty en färd på en tredje klass järnvägsbiljett från tyska gränsen till Köpenhamn kostar endast omkring 9 (säger nio) kronor och samma befordran dit från andra punkter på Jylland eller de danska öarna belöper sig ej heller till någon summa, som kan jämföras t. ex. med en resa från Helsingborg till Stockholm. Det är därför ganska troligt, att Danmarks kvinnor komma att samlas kring planen att genom uppförandet af »Kvindernes bygning» (benämningen är mera anspråkslös än »Kvinnornas palats») »väcka aktning för det kvinnliga arbetet och tro på dess nödvändighet och lycka», men därmed är det icke sagdt, att denna byggnad blir lyckobringande för kvinnornas sträfvanden efter större medborgerliga rättigheter.

Planen är i grunden af demonstrativ natur och föddes under segerfröjden, då den från männens sida beleda kvinnoutställning, som under förberedelserna tecknade sig illa nog, lämnade ett betydligt ekonomiskt öfverskott, och den har till dels burits vidare fram genom det lilla landet af den harm och ovilja, som blifvit väckta i så mången dansk kvinnas sinne, då hon sett hvarje ny förhoppning om en bättre lagstiftning till hennes förmån gång på gång förintas.

Men ju skarpere striden mellan könen tillspetsas genom utmanande företag från kvinnornas sida, dess längre fördröjas dylika reformer, och det kan möjligen hända både de kvinnor, som resa »Kvindernes bygning», som dem, hvilka möjligen komma att svärma för »Kvinnornas palats», att de till de två landens lagstiftare se sig försatta i samma ställning som hänsynlösa strejkare till arbetsgifvarne, så att — *lock-out* — proklameras utefter hela linien mot oss kvinnor.

Vända vi så tanken från kvinnopalatset till ett »folkets palats», ter sig en sådan plan, sedd från annan horisont än Stockholms, föga ägnad att väcka allmänt intresse. Ty fråga vi oss hvad där, i samband med en sådan benämning, menas med folket, framställer sig genast en hel grupp ord, sådana som *folk-skola*, *folk-läsning*, *folk-kök*, *folk-riksdag*, *folk-nöjen*, *folk-park* o. s. v. hänvisande till blott och bart en samhällsklass, hvilken opåtaladt fått tillvälla sig rättigheten att kallas *folket*, liksom den också tillägnat sig titeln *arbetare*, med uteslutande

af alla andra verksamma medborgare i landet.

Erfarenheten i landsorten har redan visat, att föreningar, byggnader, parker o. s. v., vid hvilka häfta något af nämnda skefva uppfattning, ha under de senare åren i icke ringa grad bidragit till att söndra samhällsklasserna och än ytterligare vidga klyftan mellan dem. I de flesta fall ha personer, som erhållit den kuriösa titeln »folkvänner», skapat sådana »folkliga» ting, men antingen snart nog funnit, att icke allt var godt i en dylik skapelse och därför lämnat den åt dess öde, eller och ha vissa krafter däri som underminerat folkvännens ställning, så att han nödgats vika för »folkledare»; men hur som helst ha dessa skapelser undergått »förvandlingens stora lag» till föga fromma för samhället.

På den ståndpunkt arbetare- och kvinnofrågan just nu befinner sig, torde det vara mindre välbetänkt att föra tanken på uppbyggande af ett kvinno- eller folkets palats vidare. Först när landets inbyggare hunnit så långt i verklig upplysning, att de många grupperna sammansmälta och begreppet *folket* innefattar oss alla, män som kvinnor, och vi alla erkänna hvarandra såsom arbetskamrater från skilda fält, först då kan ett folkets palats med heder resas, ty då ha vi alla hunnit så långt i bildning och hyfsning, att vi få ömsesidigt gagn och glädje i hvarandras sällskap.

Detta är hvad jag, som under de senast förflutna årtiondena noga aktgivit på de skiftande företeelserna i samhället, känner som en medborgerlig plikt att uttala i den fråga, som nu blifvit framställd till diskussion i Idun. Det är ju endast en enskild persons åsikter, hvilka möjligen kunna gifva anorlunda tänkande anledning till motsägelse. Det enda jag härvidlag för min person önskar, är att icke blifva allt för illa missförstådd, och för frågans skull, att de som vidare känna sig manade att diskutera densamma, måtte strängt hålla sig till sak samt räkna med gifna fakta, så att ett ordskifte om »Kvinnornas palats» eller »Folkets palats» ej kommer någon att tänka på, hvad som inträffade, då Babels torn skulle byggas.

En fråga af vikt för alla mödrar.

Inbjudning till pristäflan.

I dessa tider, då moderligheten särskildt blifvit framhållen såsom den kvinnliga naturens grundväsen och för så vidt vi fattat saken rätt, i afsikt att visa tillbaka på hemmet, hvarifrån nutidskvinnan mer och mer synes aflägsna sig, samt att reagera mot en för långt drifven täflan med mannen på alla arbetsfält — en täflan, som torde innebära en fara, att äktenskapens antal minskas och följaktligen ytterst hotar familjen — vilja vi till våra läsarinners begrundande och besvarande framställa en fråga, som, ehuru outtalad, säkerligen rör sig i mången moders hjärta, den nämligen, om föräldrarna, om modern har några plikter i fråga om sina döttrars bortgiftande,

eller om hon bör anse hvarje omtänksamt försök att skaffa dottern en passande man med sin kvinnliga värdighet oförenligt. — Att här alls icke är fråga om att införa forntida tvång, förstås väl af sig själf. — Inom societetslivet sammanföras unge män och unga flickor på baler om vintern och brunnssejourer om sommaren. Visserligen äro *de* ej få, som fördöma dessa nöjen och ause, att kärleken, den heliga, där drifves som sport, och att ett ovärdigt utbudande och köpslagande därvid förekommer. Men, tänka hvad man vill om saken, de unga få dock på detta sätt tillfälle att se och lära känna hvarandra, och de i denna sfär lefvande kulturänniskorna göra dock något för att hjälpa sina barn i nu ifrågasvarande viktiga lifsangelägenhet.

Däremot i andra kretsar, där man antingen anser det nu antydda tillvägagångendet af moraliska skäl förkastligt, eller af ekonomiska skäl ej kan »lefva med», eller där man lefver myrans lif, hvad gör man där för att befrämja de ungas bekantskap med hvarandra? Är det rätt att hålla de unga flickorna utestängda från umgänget med unga män, förlitande sig på, att en vacker dag underverket skall inträffa och från himlen nedregna en passande följeslagare åt dem genom lifvet? Är det intrigmakeri, om modern med klok förtänksamhet osynligt leder de hemliga trådarna? Har hon ej rent af förpliktelser härvidlag? Och hvilka?

Den tid är lyckligtvis längesedan förbi, då flickan blott gick hemma och väntade på att bli gift, och bevare oss Gud från att få igen den! Flickans intresse bör ej koncentreras på giftermålstanken, ej ens riktas på den. Må hon lefva ett sundt verksamt lif, må hon lära sig förtjäna sin utkomst och aldrig behöfva förnedra sig därhän att gifta sig för bröd! Men modern, skall ej hon med sin erfarenhet och sin »framsynthet» i någon mån tänka och leda i förhållanden, där den unga ej förstår eller ens bör förstå?

Frågan är ganska behjärtansvärd, och vi föreställa oss, att den med intresse skall omfattas af våra läsarinnor, och önska, att de ville uttala sig i densamma. För detta ändamål utfästa vi **ett pris af 50 kronor** för den bästa utredning af ämnet:

Moderns plikter mot sina döttrar beträffande giftermåls ingående.

Täffings skrifterna, innehållande förseglad namnsedel, böra vara inlämnade till Iduns Redaktion senast den 30 november, och förbehålla vi oss att, mot vår vanliga honorarberäkning, möjligen använda äfven icke prisbelönta uppsatser, som däraf kunna synas oss förtjänta.

Redaktionen.

”Svenska kvinnornas nationalförbund”

och

miss Teresa Frances Wilson.

Miss Teresa Frances Wilson, hvilkens sympatiska bild Idun i dag är i tillfälle att återgifva, har tvänne gånger gästat vårt land, nu senast under innevarande månad, och har här vunnit varma sympatier dels för sin egen person och dels för den sak, hvars förespråkare hon är, nämligen en sammanslutning af för allmännyttiga mål arbetande kvinnor till ett gemensamt förbund.

Vid kvinnokongressen i Chicago 1893 utsågs, som bekant, lady Aberdeen till ordförande i Internationella kvinnoförbundet (*International Council of Women*). Då likväl svårigheter möta för lady Aberdeen själf, på grund af hennes ställning som maka till vicekonungen af Kanada, att utom sitt eget land direkt verka för denna sak, har hon uppdragit åt sin privatsekreterare, miss Wilson, att uppsöka de ledande personligheterna inom kvinnoarbetet i olika länder och för dem utveckla den stora tanken, huru som *internationella kvinnoförbundet* borde vara en föreningslänk mellan alla världens arbetande kvinnor, samt huru som de i hvarje land verksamma föreningarna, i hvilkas ledning och arbete kvinnor taga del, borde sammansluta sig till *nationalförbundet*. Organisationsplanen är denna: Som medlemmar af Internationella kvinnoförbundet ingå nationalförbunden och som medlemmar af *nationalförbunden* ingå föreningarna inom ett land, vare sig dessa föreningar arbeta för filantropiska, sociala eller andra frågor, med ett ord — för främjande af det goda för hem och samhälle. Hvert 5:te år anordnar Internationella kvinnoförbundet en stor kvinnokongress, hvarvid endast de länder, som representeras af delegerade, valda af nationalförbunden, äga rösträtt. Härigenom vinnes den beaktansvärda fördelen att ingen själfvald representant får tillfälle att föra talan för sitt land. Att också andra stora fördelar vinnas genom en sådan konsolidering är klart — samarbete främjas och sympati uppstår, icke endast mellan de olika före-

ningarna, utan äfven mellan de enskilda föreningsmedlemmarna i skilda delar af världen.

Äfven Sverige har under namn af Svenska kvinnornas nationalförbund anslutit sig till Internationella kvinnoförbundet. Vid den ofvan nämnda kongressen i Chicago utsågos nämligen ombud att hvar och en i sitt hemland söka befordra bildandet af nationalförbund. För Sverige valdes fil. doktor Ellen Fries och genom hennes initiativ var redan, då miss Wilson första gången, hösten 1895, besökte vårt land, arbetet för denna sak i full gång. Sedan delegerade för olika föreningar flere gånger sammanträd och rådplägat, konstituerades på nyåret 1896 *Svenska kvinnornas nationalförbund**, f. n. bestående af följande föreningar: Fredrika-Bremer förbundet, Föreningen för välgörenhetens ordnande, Föreningen handarbetets vänner, Göteborgs flickskoleförening, Kvinnoklubben, Stockholms läsesalong, Svenska allmänna kvinnoföreningen till djurens skydd och Sällskapet nya Idun.

Det Svenska Nationalförbundet har ännu icke haft anledning eller tillfälle att pröfva sina krafter. Helt annat är det i Kanada, där idén först slagit rot och redan burit rik frukt. För att med ett exempel visa, på hvad sätt ett sådant förbund vill och kan verka, berättar miss Wilson, huru förra året Kanadas nationalförbund lät anställa undersökningar rörande spridningen af den osedliga litteraturen i landet samt inlämnade en petition till parlamentet med den påföljd, att lagen förändrades därhän, att det numera är belagdt med straff såväl att distribuera som försälja osedliga tryckalster. Den förenade rösten af landets kvinnor har visat sig vara en verklig makt; där den höjts, ha viktiga reformer genomförts: kvinnor hafva invalts i skolstyrelser, anstälts som inspektriser af fabriker och bodar m. m.

Miss Wilsons intryck från sina samtal med ledande personer inom kvinnoarbetet är, att tidpunkten just nu är inne för en sammanslutning. Öfverallt har hon mötts med sympati och förstående. T. o. m. Kina lär, enligt Li Hung Changs uttalande, blifva representeradt vid Internationella kvinnoförbundets kongress i London 1898.

Älskvärd, intelligent och med stark tro på »det stora systerskapets» framtid, är miss Wilson särdeles väl utrustad för sin ansvarsfulla mission. Till bördens skotska, kan hon dock i ordets vackraste bemärkelse kallas kosmopolit, dels på grund af den varma sympati hon hyser för sina medsystrar i hela världen, dels på grund af de vidsträckt kunskaper och den erfarenhet, hon inhämtat under sina resor. Tio gånger har hon öfverfarit Atlanten och fem gånger har hon rest halfva jorden rundt, »tyvärr alltid samma halfva,» säger hon själf skämtsamt.

Ett praktexemplar.

Skiss för Idun af *Amalia Fahlstedt*.

Det var i en spårvagn i Stockholm jag fick syn på henne, och den synen har ofta återkommit för mig.

För att vara kvinna hade hon en kolossal gestalt, mer groflagd än fet. Hon satt

* En redogörelse för detsamma förekommer i Dagny I, 1896.

midt emot mig i samlad kraft med de stora händerna hvilande på knäna, men ej stödjande på dem, utan med handens inner-sida vänd uppåt. Hennes ansiktsdrag voro äfven högst kraftiga, i synnerhet den böjda näsan och den breda hakan. Men de voro välskurna, och genom sitt utpräglade uttryck af mildhet och blygsamhet blef ansiktet äkta kvinnligt. Öfver den väldiga gestaltens linier låg en mjukhet, som äfven uppenbarade sig i hennes stilla rörelser.

Godhet och redbarhet karakteriserade för öfrigt hennes utseende och en viss barnafrom enfald. Men äfven något andligt mognadt. Där hon satt i sin enkla landtliga dräkt, stor, stilla, from och sluten, verkade hon symboliskt som en bild af »moderligheten». Ingen kvinna, hur högt hon än älskade sitt barn, skulle ha tvekat att anförtro det helt och hållet i denna kvinnas vård.

En annan landtkvinna, som var i hennes följe, och som i talfrihet, lifligt väsen och brokig dräkt var hennes motsats, anhöll att passagerarne måtte säga dem, hvar de skulle stiga ur för att träffa en annan spårvagn, hvilken skulle föra båda kvinnorna till ett sjukhus. Det tycktes af samtalet, som hade den lifliga kvinnan närmast med sjukbesöket att göra och som vore den andra henne följaktig som god vän. Då de lämnat vagnen och jag förlorat dem ur sikte, följde mig minnet af den stora kvinnan; och osökt som fågelns sång kommer till oss vid en vandring utom staden berättade mig detta minne hennes historia.

Jag såg henne växa upp i landsbygden, sina fattiga föräldrars enda barn. Hennes kraft hade tidigt tagits i anspråk för arbete, och ju mer produktiv den blef, dess mer slaknade hennes föräldrars arbetsifver. Hon var lik en öfversvallande frisk telning, hvars moderstam efter detta kraftprof vissnar ned. Så lärde hon tidigt bära för sig och andra. Hon arbetade inom hus, hon skötte kreaturen och hon bearbetade marken och skördade dess frukt.

Till nöjen fick hon ej mycken tid, och när hon någon gång kom till logen, där dansen gick i dunklet efter handklaverets rytmiskt lockande toner, bjöd sällan någon upp henne. Karlarna tyckte, att hennes kraftfulla utseende likasom tryckte ned deras eget. Och så var hon ej pratsam och skratlysten som de andra flickorna. Hur väl hon än, då hon stod och såg på, tyckte sig kunna taga dansstegen och kände med sig, att hon skulle kunna svänga om spänstigt och lätt, blef hon så blyg, då man bjöd upp henne, att hon hufvudyr trasslade in sig och öfvergafs af kavaljeren.

Då lämnade hon tyst och modstulen dansen och gick vägen framåt med detta drag af lätt vemod, som karakteriserade henne. Låg solen öfver bygden, vandrade hon irrstigar, njutande af naturens fåring, af himlen, fälten, skogarna. Särskildt älskade hon blads och blommors knopp och stannade ofta för att smeksamt beröra dem med sina stora händer, men nändes aldrig bryta vare sig spädt eller utsprunget. Hon hade en stark känsla af att där det satt var dess plats, där var det vackrast, och där borde det blomstra och dö på sin kvist.

Jag föreställer mig, att kärleken föll öfver henne en midsommar, då folk samlades från olika håll i bygden för att med dans, skämt och spel blanda sig i den allmänna

naturglädjen. Jag ser henne långsamt gå till dansen, betraktande den rikedom af grönska och blomster, som kransar vägarne. Där står brudträdet i gulhvit skrud med sina purpuröda knoppar i toppen. Vildrosen, som hänger öfver den grå gårdesgården, bär skära strimmor, knopparnes små barnakinder, som blicka fram ur den gröna hufvan. På ängarne lysa breda fläckar af prästkragar och förgät mig-ej; och här och där längs vägen vagga björkens mjukt hängande grenar för en lätt fläkt. Jag ser henne komma fram till planen, där man samlats, och där hon tyst slår sig ned i närheten af de gamla, delande sin del af trakteringen, en kringla, mellan två knubbiga linhåringar, som förtroende-fullt luta sig mot hennes knän, och hvilkas hufvud hon smeker med den mjukhet och lätthet, som utmärka hennes handlag.

Det var en sådan afton ett af dessa landsbygdens lejon, den vandrande gesällen, som skulle störa hennes hitintills lugnt flytande lif, uppträdde. Det skulle ett skarpare öga till än hennes för att i hans blonda, finskurna ansikte upptäcka det cyniska draget. Det låg skönhet och vekhet öfver honom, två ting, som drogo henne mot honom.

Han dansade en stund om med flickorna, som allt mer äflades om hans uppmärksamhet. Han hade sitt särskilda, mer förnäma sätt att dansa, som han lärt i städerna. Då han såg sig eftersökt, gjorde han sig rar och ställde sig att spela. Nej, det var »stiliga låtar», sade flickorna och slängde ögon åt honom, då de dansade förbi. Den där, han kunde allt litet af hvarje, han. Hur bra han än spelade, tyckte de allt mer om, då han dansade med dem, och de gäfvu honom tydliga vinkar. Nu hade han dock ej så vaket öga som nyss för det. Han hade fått syn på en, som inga vinkar hade gett honom, ehuru hennes blickar lågo öfver honom, men med ett barns renhjärtade och något af en moders ömma uttryck. En storväxt kvinna, from som ett barn, stark som en jättinna. Något inom honom drog honom oemotståndligt mot denna vareelse, som han kände skulle kunna bära upp honom genom hela hans usla lif. Med blicken trollad vid henne lämnade han instrumentet till närmaste man, skred fram till den unga kvinnan och bönföll med en ödmjuk bugning om en dans.

Afunden och det obarmhertiga gäckeriet framlockade ett flatskratt af de omkring stående. Skulle hon, den otympliga, dansa med den där kavaljeren?

Då böjde hon sitt hufvud, slog förklädet för ansiktet och brast i gråt, lämnande platsen samt sökande hagarnes ensamhet.

Då hon suttit en stund på en sten och gråtit, märkte hon att all bitterhet smält bort och att det var af glädje hennes tårar runno. Hon hade väl märkt, att han ej gäckades med henne, men att han valt henne af hjärtats ingifvelse framför alla andra. Med de andra hade han gäckats, men ej med henne. Och midsommarsolen, hvilken liksom på lek sänkte sig mot horisonten i violetta skyar, syntes henne likt en klar morgonrodnad, hvilken kastade en större glans kring henne än hon hittills sett i himlens färgspel. Bakom henne smyga par om par förbi mellan trädens stammar in åt den dunkla skogen.

Då stod han plötsligt framför henne igen

med glödande blickar. Han bad och lockade. Åter var det som om sansen svikit henne. Samlande all sin inre kraft reste hon sig och gick stum framför honom efter gångstigen, som ledde till hennes hem. Hon stängde behändigt grinden, som ledde till trädgårdstappan, som omgaf stugan, och hållande fast klinkan, som han ville lyfta, såg hon ned på honom med en blick, fylld af ömhet, och sade stilla, men bestämdt: »Vill du, så gå in till prästen om söndag.»

Han stod sedan och knackade på hennes dörr, som förblef läst. Härpå gick han bort, halft vred, halft nöjd. Men på söndagen kom han tillbaka, svartklädd, och de följdes åt till prästen.

Och sedan ser jag henne bära och tåligt lida hans elakhet, hans dryckenskap, hans lättja, hans lättfärdighet. Ser henne arbeta för dem båda, bära hans barn fram till heder i världen och med sin dygderika vandel hålla anseendet uppe öfver deras hus. Allt förlåter hon för denna enda gång, då han valde henne framför andra i dansen och kom henne att gråta af glädje vid midsommarnattens sjunkande sol.

Hon hinner med mer än sitt eget hem. För kvinnor i barnsnöd är hon en anlitad hjälp; svaga mödrars dibarn lägger hon vid sitt näringsrika bröst; sjuka lyfter och ansar hon, fattiga arbetar hon åt, då deras krafter svika. Man skrattar ej mer åt henne i byn.

Många solar ha gått ned, sedan jag såg henne. Kanske har byns befolkning nu burit denna namnlösa kvinna under tårar till grafven.

Jag tviflar ej på, att jag i min konstlösa skildring träffat grunddragen i hennes lif. Den, som bättre berättar mig hennes historia, skall göra mig ett mycket stort nöje.

Planschen för oktober

medföljer, i stället för det vanliga romanarket, detta nummer af Idun. Då vi i den serie konstverk, hvilken genom dessa månadsplanscher bjudes våra läsarinor, äfven gärna ville inrymma något skulpturverk, ha vi därtill valt en reproduktion efter den franske konstnären Aristide Croisys förtjusande marmorgrupp »Le Nid», »Fågelmästet», hvilken utgör en af det berömda Luxembourggalleriets i Paris högst uppskattade pärlor.

”Smått folk”.

En pennteckning för Idun af E. L.

(Forts. o. slut.)

Det gick en lättnadens suck genom hela ledet, och alla instämde så öfverlägset nedlåtande, som när man uttalar sig om andras svaga sidor:

»Naturligtvis.»

Men hur det nu var, hade pojkarne mist smaken för sina fiskar och gingo inåt parken. Där gingo de ett par slag omkring. Någon föreslog lamt, att de skulle leka

»gömma», men det blef inte af, utan man skildes och gick hem.

Följande förmiddag möttes alla fyra med sina metspön. Om en stund kom Lisa. Ingen af gossarne låtsade se henne, och när hon hälsade, bad Knut henne »hålla mun» och inte »skrämma fisken».

Hon satte sig då ner invid gölen, där fisken var. Om en stund steg hon upp och gick. När Kalle såg, att hon gått och inte syntes till, gick han fram till Knut och sa' mycket bestämdt:

»Gå sta' och bed Lisa komma hit!»

Knut, utan se bort från sitt flöte:

»Hvarför det?»

»Du var ohöflig mot henne, och nu har hon gått.»

»Det får hon för mig. Jag tänker inte vara barnpiga åt småflickor.»

Kalle gick in på Knut, som om han ämnade slå honom, men ändrade sig och fortsatte tyst sitt mete.

Så gick den dagen och halfva den följande. Gossarne metade, och Lisa var försvunnen. De sågo en skymt af henne på kvällen, och Tutte föreslog henne att »leka», men hon svarade, att hon ville »gå med mamma.»

Efter middagen följande dag hade hvarken Kalle eller Tutte metspö med, utan satte sig att se på fiskarna. En hel mängd af dem hade dött och flöto med buken upp.

Om en stund kommo Knut och Pelle och slog sig ned bredvid dem. Allesammans voro moltysta.

»Jag tycker Knut kan gå,» sa' Pelle slutligen, »det var i alla fall du.»

»Ja, det är inte mer än rättvist,» sa' Tutte och Kalle. Och Kalle tillade:

»Du bar dig åt som en — en slusk...»

Knut såg stukad ut.

»Hva' ska jag säga då?»

»Ja, du får be om ursäkt. — — Och så — — ja, och så» — sa' Tutte.

— — »be henne komma ut,» ifyllde Pelle.

Knut gaf sig i väg. Det låg en viss spänning öfver de andra. Pelle undrade:

»Tror ni hon kommer? Det är en rasande snäll flicka i alla fall.»

»Hon är den bussigaste flicka, som jag har sett,» försäkrade Tutte.

Kalle sa' ingenting. Han höll på att peta loss en sten med sin täspets.

Om tre minuter kom Knut. Ensamt.

På de andras ifriga frågor, svarade han: »Ville inte.»

Stor bestörtning! En mängd förvirrade och vilda förslag om att storma huset och röfva henne haglade om hvarandra. — — Så dök där upp ett nytt förslag.

»Kalle ska' gå. Honom tycker hon bäst om.»

»Ja, Kalle ska' gå.»

»Gå du, Kalle!»

Nå, så gick då Kalle. När han kom in, satt Lisa på en pall med en docka i famn. När hon fick se Kalle, blef hon röd och satte till att gråta.

Kalle blef alldeles häpen. Visste inte riktigt, hvar han skulle göra af sig.

»Lissla,» sa' han slutligen, »han mena' ingenting med det.»

Lisa fortfor att gråta. Kalle kände det varmt i ögonen och började blinka — — det kom nånting märkvärdigt i strupen, så han måste svälja och svälja. Hans stora mun vreds i de allra kostligaste fasoner, och så lättade han sig med en mycket besynnerlig

suck. Lisa såg upp. Gråt Kalle?! Nej, men han gjorde så'na löjliga grimaser, att Lisa måste skratta midt i sin hjärtesorg. Och så skrattade Kalle med.

»Kommer du ut med nu,» frågade Kalle.

»Nej,» sa' Lisa. Mycket bestämdt.

»Äsch, Lissla, var inte fånig nu.»

»Såg du på dem,» sa' hon, och nu var gråten inte långt borta igen.

»Hvilka?!!»

»Fiskarna.»

»Fiskarna? ???»

»Ja, de där i dammen. Tänk att pina dem så där. Att bara kunna. Jag vill inte vara vän med den, som kan göra illa med flit.» De milda grå ögonen hade ett mycket bestämdt uttryck.

Kalle såg skamsen ut:

»Vi gjorde det inte med flit. Vi tänkte inte på't.»

»Hvarför kan ni inte ha ihjäl dem med samma?»

»Det var så lifvadt att se dem sprattla, förstår du.»

»Och så, när de hänga på kroken — och alltihop. Jag har drömt hvarenda natt, att jag satt på kroken, och det gjorde så ondt, så ondt.»

Kalle kände sig illa till mods.

»Men i alla fall är det inte ett dugg lifvadt, när inte du är med. Vi kan väl göra nånting annat, om du inte tycker om meta.» Han tänkte med tillfredsställelse på, att de i alla fall nu voro trötta på att fiska. — — — — —

»Kalle.»

»Ja.»

»Jag tycker om dig.»

»Ja, jag om dig också,» försäkrade Kalle.

»Lofva mig nånting!»

»Jaa. Hvad då?»

»Att aldrig meta.»

Kalle harskade sig och funderade.

»När jag blir stor också?»

»Aldrig, ser du, aldrig, aldrig.»

»Jaa men, ser du, när jag blir stor och får fru, så får vi allt lof att ha fisk att äta ibland.»

Det var en hård nöt för Lisa. Det hade hon inte tänkt på.

Efter en funderare:

»Jaa, till att äta. Men inte på lek.»

»Det lofvar jag.»

»Ge mig hand på det.»

»Ja då.» — —

»Kom nu, Kalle, springer vi ut och leker »gömma!»

*

Namnsdagslista för 1896.

November.

1. S. Alfred.	17. T. Napoleon.
2. M. Sigvard.	18. O. Torborg.
3. T. Svea.	19. T. Elisabetta, Elise,
4. O. Nore.	Lisa, Lizzy, Betty, Betsy.
5. T. Eugen.	20. F. Pontus.
6. F. Gustaf Adolf.	21. L. Magna.
7. L. Veronika.	
8. S. Martina.	22. S. Cecilia, Cissy.
9. M. Teodor.	23. M. Klemens.
10. T. Martin, Märten.	24. T. Norna.
11. O. Aina.	25. O. Viola, Violetta.
12. T. Konrad.	26. T. Estrid.
13. F. Kristian.	27. F. Leontine.
14. L. Asta.	28. L. Sten.
15. S. Leopold.	29. S. Elis (m.)
16. M. Edmund.	30. M. Anders.

*

Ur notisboken.

Från hofvet. Konungens och drottningens bebadade vistelse i den norska hufvudstaden under instundande jul synes numera vinna bekräftelse. Oaktadt ännu icke något definitivt afgörande lär ha fattats, vill man anse att detta rykte kommer att förverkligas, bland annat på den grund, att kronprinsessan Viktoria, som för sin hälsa är nödgad att tillbringa äfven stundande vinter i södern, uppskjutit denna sin resa till efter jul för att under kungaparets vistelse i Kristiania jämte sin gemål representera i Sveriges hufvudstad.

*

Kronprinsparet afreste i lördags med Sködmön till Tullgarn. Kronprinsessan, hvilkens hälsotillstånd under den senaste tiden varit mindre godt, ämnar, därest väderleken blir gynnsam, stanna på Tullgarn några dagar i hopp att stillheten och lugnet därstädes skola bidra till att stärka krafterna.

*

Kvinnlig medaljör. Medalj i guld med inskriften »Illis quorum meruere labores» har af k. m:t tilldelats föreståndarinnan vid normal-skolan för flickor i Stockholm fröken H. W. J. Caselli i anseende till hennes långvariga, nitiska och framgångsrika verksamhet för den kvinnliga ungdomens bildning.

*

I Malmö framlidna änkefru Sofie Silow, född Westfelt, har donerat, bland annat 10,000 kr. till riddarhusdirektionen. Denna summa skall förvaltas under namn af Marta Magdalena Westfeldts donationsfond, och årliga räntan skall tilldelas två i adligt stånd födda behöfvande fruar. Vidare har den affidna donerat 5,000 kr. till Fredrika Bremer-förbundets stipendiifond.

*

Det stora utställningslotteriet. Försäljningen af lotterna till Stockholmsutställningens lotteri tager sin början den 2 november. För att förebygga höjning af lotternas pris, som är 10 kr. pr st., kommer man att till hvarje köpare sälja endast ett antal af högst 20 lotter. Uttagas ej vinsterna ett år efter dragningen, tillfalla de Nordiska museet. Som bekant, afser detta lotteri, i motsats mot det först beslutade, icke någon vinst åt garanterna, utan vinsten tillfaller oakortad industriutställningen och Nordiska museet, hvadan allmänhetens sympatier för företaget helt visst böra kunna påräknas. Vi hänvisa för öfrigt till annonsen i detta nummer.

*

Handarbetets vänners höstutställning har pågått i föreningens bekanta lokal vid Brunkebergstorg under de första dagarna i denna vecka och som vanligt väckt lifligt intresse inom hufvudstadens damvärld. Ehuru föreningens tid och krafter för närvarande starkt tagas i anspråk i och för förarbeten till nästa års stora Stockholmsutställning, hade man dock äfven nu att framlägga många vackra nyheter inom den textila konstens olika grenar. Som lyckliga och flitiga mönsterkompositriser framstodo efter vanan fröken Agnes Branting och den kända »firman» fröknarna Widebeck och Västberg, de senare med bl. a. en kolossal salongsmatta i flossaväfnad och en portière i läckra gröna färger.

Handarbetets vänners har, som bekant, på de senaste åren med framgång försökt sig inom gobelinväfnadens område, och äfven inom denna konstart förekommo åtskilliga vackra prof, såsom kuddar, stolsväfnader, däraf en komponerad af fru K. Clason, född Petré. Åtskilliga fina silkesbroderier smekte ögat, i synnerhet ett skärmbroderi på hvitt siden och i empirestil. I denna stil finnas äfven andra arbeten, däribland en vacker divansmatta, sydd i korsstyg på stramalj.

En samling dukar af linne, broderade i plattsöm med rödt och blått bomullsgarn, erbjöd ett särskildt intresse; de voro nämligen samtliga utförda af en allmogekvinna, hustru Anna Hult i Delsbo, efter af henne själf komponerade mönster. För sin skicklighet har hon i år belönats med det pris på 50 kr. Handarbetets vänners årligen tilldelar någon af sina arbeterskor. I samma rum voro utställda de diplom och medaljer föreningen erhöill vid Chicagoutställningen 1893 och hvilka först nyligen anländt hit.

Juvelerare
K. ANDERSON
1 Jakobstorg 1

Ringar,
Broscher,

Armband,
Kedjearmband,

Kedjor,
Nålar,

Silfverarbeten,
Bordsilfver.

Modernast!
Solidast!
Billigast!

Bref besvaras omgående.

Till sist må nämnas, att fröken *Maria Sjöström*, hvilken på ett stipendium från kommerskollegium företagit en studieresa till Frankrike, utställde en samling präktigt utförda mönsterritningar, kopior efter gobeliner och andra föremål i Cluny, m. fl. Parismuseer.

“Familjemeddelanden”.

En familjetidning sådan som *Idun*, spridd och läst i de vidaste kretsar öfver hela landet, måste ovillkorligen vara det allra lämpligaste och närmast till hands liggande organet för alla tillkännagifvanden om födde, förlofvade, vigde och döde. För visso är det just damerna inom familjerna, som med det lifligaste intresset följa dessa tilldragelser inom hemmets värld, hvilka genom det knappa annonspråket dock uttrycka och innebära så mycket, och annonser af detta slag, införda i *Idun*, träffa där i vidare utsträckning den intresserade familjepubliken öfver hela vårt land än genom något annat svenskt tidningsorgan.

Under rubriken »Familjemeddelanden» ha vi därför anslagit en bestämd plats på andra sidan i vår annonsbilaga för dylika annonser och för dem fastställt ett pris, som rätt mycket understiger vårt annans beräknade annonspris eller för födelse-annons kr. 1: 50, för förlofnings- och vigselannons kr. 2: — och för dödsannons inom ram kr. 5: —, ett pris som måste betraktas som synnerligen moderat, då hänsyn toges till vår upplagas ovanliga storlek och den jämna och ubredda spridning tillkännagifvandet därigenom erhåller.

Redaktionen af *Idun*.

Teater och musik.

Första Grieg-konserten.

Till sista plats fylld salong, festklädd publik och denna väntansfulla stämning, som föregår något ovanligt — se där hvad som mötte en, då man kl. 8 i lördags afton inträdde på k. operan. I hoflogen hade h. m:t konungen tagit plats jämte hertiginnan af Dalarne, prinsarne Carl och Eugen samt talrika uppvaktande. Hofkapellet intog scenrummet och dess vanliga plats var upplåten åt åhörare.

Några minuter efter åtta inträdde *Edvard Grieg* och mottogs ej blott af den lifligaste och varmaste välkomsthälsning från publiken, utan också af en hyllningsfanfar från hofkapellet, som för öfrigt denna afton skötte sig på ett sätt, som står öfver allt beröm. Grieg visade sig nämligen vara lika framstående dirigent, som han är stor som kompositör.

Det intressanta programmet visade oss mästarens talang inom skilda områden. Rena orkester-nummer voro den präktiga konsertuvertyren »I höst» och *Per Gynt*-suiten. Båda äro förut utförda härstädes, den senare många gånger, men aldrig hafva de klingat som nu eller gjort samma intryck som nu. Ej någonsin hafva vi hört *Per Gynt*-suitens »Morgonstämning» verka så bedärande eller »Åses död» så gripande, ej heller »Trolldansen» så vild och medryckande som denna afton. Och det märktes granneligen, att ingen skulle haft något emot att höra suiten i dess helhet omtagas, hvilket den framskridna tiden dock ej medgaf. Till orkesternumren få ock räknas de båda elegiska melodierna »Hjärtesår» och »Våren», hvilka likaledes förlänades det yppersta utförande och väckte stormande bifall. Ett af aftonens hufvudnummer utgjordes af konsert för piano och orkester (op. 16), ett tonverk af sällsynt skönhet och helgjutighet, och som näppe-ligen torde öfverträffas af något annat inom samma genre. Pianostämman erhölet ett briljant utförande af den unge från en konsert under förra säsongen härstädes kände norske pianisten *Martin Knutzen*. — Ett område, hvarpå Grieg väl ej har sin minsta storhet, är sångkompositionens. Programmet upptog ock ej mindre än sex sånger, däraf de tvänne första »Solveigs vuggevis» och »Fra Monte Pincio» med orkester och de öfriga »Jeg reiste en delig sommerkvæld», »Mens jeg venter», »Modren synger» samt »Og jeg vil ha mig en hjertenskjer» med ett pianoackompagnement, som man ej gärna kan tänka sig förträffligare, då ju mestaren själf satt vid pianot. Sångerna utfördes erkännansvärdt af fru *Dagmar*

Möller, f. Bosse, samt framkallade det lifligaste bifall och tvänne extrasånger, nämligen »Til Norge» och »Dagen er oppe». Bifallet var hela aftonen af den mest entusiastiska art, och sedan sista ackordet i *Gynt*-suiten förklingat, satt publiken mangrant kvar på sina platser och gaf ånyo sina känslor uttryck i de mest stormande applåder, hvilka gång på gång framkallade mästaren, som härvid ock fick mottaga en kolossal lagerkrans med band i de norska färgerna.

Den andra Griegkonserten skulle gifvas som i går torsdag och den tredje och sista är utsatt till i morgon lördag. Till båda hafva samtliga biljetter utsåts flere dagar i förväg i dubbelt förköp.

Kungl. operan uppförde ändtligen torsdagen den 22 dennes »Figaros bröllop», som ett par gånger måst inställas på grund af sjukdomsfall. Denna opera återhöres alltid gärna, och ehuru utförandet vid denna repris ingalunda saknade brister, måste man dock vara vederbörande tacksam för operans återupptagande. Den enda, som väl egentligen räckte till för Mozarts ödöliga tonverk, var fru *Östberg* som grefvinnan. Fröken *Karlsohn* var en nätt page och hennes sång klingade frisk som vanligt. Fru *Strandbergs* Marcelina är känd sedan gammalt; fru S. bör dock väl akta sig att forcera rösten för mycket, hvilket verkar störande. Fröken *Kragballe* hade ej någon särdeles lycklig afton som *Susanna*. Hon var ojämn och tycktes ej hafva rätta kornet på rollen. Med sången redde sig fröken K. ganska bra, men så mycket sämre med den talade dialogen, där den främmande brytningen alltför mycket framträdde. Hr *Forsell* återgaf för första gången grefvens parti och redde sig på det hela taget rätt godt med sången, men var för öfrigt en tråkig och intetsägande *Almaviva*. I *Figaros* parti var hr *Lejström* likaledes ny, och om han än ej kunde sägas gå i land med framställningen af den smidige och sluge *Figaro*, så förtjänar dock hans utförande af rollen att framhållas såsom ganska lofvande. Hr *Brags* torra och godmodiga komik lämpade sig bra för återgifvandet af doktor *Bartholo*. Hr *Henrikson* var däremot ej vidare lyckad som don *Bazil*. Öfriga rollinnehafvare fyllde tillfredsställande sina platser. Opran gick för öfrigt på det hela taget bra under hr *Halléns* anförande.

— Tenoren *Prévost* har redan återvänt till sitt land igen, och det var det bästa han kunde göra. Applåderen!

K. Dramatiska teatern gaf i onsdags åter ett nytt program, då för första gången uppfördes *Victorien Sardou*s 5-aktskomedi »*Rabagas*». Vi återkomma till ett närmare omnämnande.

Bland intressanta nyheter, som nu förberedas på denna teater, förtjänar särskildt framhållas »*För kronan*», *François Copées* stora skådespel »*Pour la Couronne*» i svensk metrisk öfversättning af öfverbibliotekariens greve Carl *Snoilsky*. Stycket, som redan 1895 på hösten förelåg färdigt i svensk öfversättning, har således ett helt år väntat på uppförande. Orsaken till detta dröjsmål med framställningen lär vara att söka i den stora och dyrbara utrustning stycket kräver.

En operettpremière, till hvilken vi i nästa nummer få återkomma, har *Södra teatern* bjudit på under denna vecka i och med uppförandet af *Johan Strauss*' »*Waldmeister*», på svenska kallad »*Förgät mig ej*».

Fröken *Sigrid Lindberg* gaf i tisdags konsert i Vetenskapsakademien med biträde af fröknarna *Ruth Hollsten* och *Emelie Ulfax* m. fl. Den unga konsertgifvarinnan, som förut låtit höra sig härstädes, ådagalade att hon fortfarande gör framsteg som violinist. Föredraget har vunnit i säkerhet och bredd. Detta märktes förnämligast i *Wilhelm*s fantasistykke samt i det mindre vanliga inledningsnumret af *Bach*, konsert för piano, violin och flöjt med ackompagnement af stråkkvartett, där violinstämman utfördes af konsertgifvarinnan. Däremot var ej utförandet af *Saint-Saëns*' *Rondo capricioso* alldeles utan brister. Fröken *Hollsten* uppträdde, så vidt vi erinra oss, första gången offentligt här i Stockholm. Hon visade sig förfoga öfver en god och hög sopranstämma, något erinrande om fröken *Petrinis*, ehuru naturligtvis ännu ej så utvecklad. Fröken H., som visade goda anlag för staccato- och koloratursång, är elev af fröken *Hebbe* och nu senast af madame *Artöt* i Paris, dit hon ock ämnar återvända för att fortsätta sina studier. Pianostämman i inledningsnumret sköttes förtjänstfullt af hr *A. Roth*. Ackompagnementet

till sångerna lämnades af fröken *Ulfax*. Konserten var mycket talrikt besökt och bifallet lifligt.

Violinisterna *Marteau* och *Viardot* gifva, som vi förut meddelat, konsert nästkommande tisdag i Musikaliska akademien med biträde af dr *Karl Valentin*.

För femtio år sedan.

Af *Ina Stockenstrand*.

(Forts. och slut.)

Hon stannade en månad hos gudmodern och då hon återkom, var hon som förvandlad; i det stela, trumpna ansiktet hade kommit lif och uttryck, hon hälsade systrarna med ömma smeknamn och kysste modern på kinden.

Då hon berättat alla nyheterna från *Danafors*, sade hon, att det var någonting annat hon önskade tala med föräldrarna om. Af systrarnas häpnad miner förstod hon, att de trodde en friare ändtligen infunnit sig. Med nedslagna ögon, och darrande för det intryck hennes ord skulle komma att göra, började hon berätta om sina planer att skaffa sig en egen verksamhet. Hon älskade arbetet och pinades af det onyttiga lif, hon förde i hemmet, hon var en börda för föräldrarna och en plåga för sig själf. Innan hon reste till *Danafors*, hade hon uppgjort en plan, som genom gudmoderns godhet kunde förverkligas. Hon ville nu i all underdanighet be sin kära far ge sitt samtycke till, att hon fick lämna hemmet och börja en egen verksamhet. Patron på *Hasselkärr*, deras närmaste granne, önskade att få en arrenderator på sin utgård, *Spånga*. Hon hade talat med patron och han var hågad att låta henne få arrendet, och om hon så önskade, kunde hon framdeles få köpa gården. *Jaqueline* hade lofvat att hjälpa henne med 1,000 riksdaler, hvilket var den summa gudmodern tänkt testamentera henne. På *Spånga* ämnade hon anlägga en fruktträdgård och en bigård. Smör och ägg skulle hon skicka till *Lars*, deras förre rättare, som nu blifvit handlande i Stockholm. Då ingen svarade henne, fortsatte hon att tala om sina förhoppningar på framtiden, sin glädje öfver att icke behöfva ligga sin bror, eller någon annan, till last i framtiden. Hon var ju stark och arbetsduglig, icke var det då rätt att föra ett gagnlöst och overksamt lif. Hon tystnade och kastade en orolig blick på föräldrarna. Modern satt och nöp i sin nåsduk, utan att se upp, och fadern bladdrade helt lugnt i några papper. Systrarna sågo däremot både häpnad och förskräckt ut, där de sutto i rad med vidt uppspärrade ögon.

Ann-Lovis hade väntat att få höra vreden ord och stränga förmaningar, men fadern endast skratade och frågade, om *Jaqueline* numera läste *Rousseau*, eftersom Ann-Lovis fått en sådan smak för det arkadiska lifvet. Hon hade samlat allt sitt mod för att bekämpa det motstånd hon väntat sig, men inför denna lugna ironi var hon svarslös. Och så blef det allt framgent. Ingen tycktes ta hennes planer på allvar. För hvarje gång hon återvände till ämnet, afbröt henne fadern för att berätta någon *espiglerie* från *Jaquelines* ungdom, eller skämta öfver hennes bizarra idéer. Men då patron på *Hasselkärr* en dag underrättade henne om att han fått ett annat anbud på *Spånga*, gick hon in till fadern och sade de orden, hvilka han aldrig förlät henne: »Med eller utan min fars samtycke ämnar jag arrendera *Spånga*».

Denna gång fick hon icke förgäfvets vänta på ett utbrott af faderns vrede. Hon måste vara från förståndet för att på fullt allvar framställa en sådan begäran. Hvilken adlig dam hade väl någonsin företagit sig någonting sådant — arbeta som en torparhustru ute på marken, mjölka kor och mata grisar, och det icke ens på sin fäderneärfda gård. Hon skulle bli en visa i hela Kinnehärad och utskrattad af släkten. Dessutom kunde en kvinna icke reda sig på egen hand, det var otänkbart. Att hon var myndig betydde ingenting, han, hennes far, förklarade henne fortfarande vara i omyndighetstillstånd. Ann-Lovis tänkte på alla de planer, hon redan uppgjort, alla de lyckliga drömmar hon haft om oberoende och själfständighet — och höll fast vid sitt beslut.

Systrarna, hvilka stodo darrande utanför dörren under detta stormiga uppträde, trodde sig höra ljudet af en örfäl, och så öppnades dörren hastigt och fadern skrek till Ann-Lovis: »Upp

Begär hos Eder specerist i Stockholm och de flesta landsortsstäder

Å Grafström & Cris Kaffe OBS! Angrosta de

Endast i förseglade paket. Hushållskaffe à 1,25 pr paket à ½ kg. Fint kaffe..... à 1,50 „ „ „ Finaste kaffe à 2, — „ „ „

C. W. SCHEUMACHER fullt jämförliga med de engelska, fås hos de flesta specerihandlare i hufvudstaden. FÖRSÖK! SPISBRÖD, många sorter. Försändes öfver hela riket. Begär priskurant.

Tandläkare dr Geo. Forssmans
 nya präparat för tandernas vård.
 Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandinktur
 Finns å de Hesta apotek, i Kerttuafäster och hos hvar
 handlande. Färdigställning för Sverige Stockholm,
 Bendix, Josephson & C. O., 11 Hegeringsgatan

på ditt rum och stanna där, tills vettet växer på dig!»
 Morgonen därpå, så snart fadern gått ut på ägorna, tog Ann-Lovis gråtande farväl af modern och systrarna, ty redan samma dag skulle hon till Spånga. Och med sina få ägodelar lassade på en kärra drog hon bort till det nya hemmet.
 Då grefven fick veta af dotterns flykt, gick det en stormby öfver huset, som lämnade damerna med angripna nerver och förgråtna ögon.
 En afton då Ann-Lovis som vanligt arbetade i trädgården hörde hon hästtraf på vägen. Hon var rufsig i håret, jordig om händerna och klädd i lifstykke och bomullskjol. Hon gick mot grinden gnolande:

»God natt, vackra rosor på marken,
 God natt, kära kuku i lund,
 God natt, alla liljor i parken,
 Sött slumren i midnattens stund.»

Då hon igenkände sin far, stödde hon armarna mot grinden och inväntade honom utan ett spår af oro i sitt ansikte. Grefven såg på henne och förstod, att allt hvad han ämnade säga skulle bli förgäfvets, och han vände långsamt om hästen.
 »Du kommer aldrig inför mina ögon igen, och aldrig får du sätta din fot på Ekeby!»
 »Som min far befäller,» svarade hon ödmjukt.
 »Hälsa min kära mor!»
 Aldrig mer så Ekeby, aldrig höra modern sjunga! Hon började gråta, där hon stod och såg efter fadern. Men så mindes hon det tomta, onyttiga lifvet i hemmet och den glädje hon känt under de få dagar hon varit på Spånga. Hon hade ett mål att arbeta för, hon var fri och oberoende, lifvet var fullt af möjligheter och Spånga den underbaraste plats på jorden, ty där rådde ingen annan än hon. »Vill man vinna något, får man också offra något,» tänkte hon och återvände till sina grönsaksland.
 Under de första åren måste hon arbeta mycket strängt för att kunna sköta gården med hjälp af endast en dräng. Så kommo motgångarna: det första bisamhället, som svärmade flög till skogs, hennes bästa mjölkko bröt benet och måste nedslaktas, frukträden växte långsamt, och då de ändtligen stodo i blom, kommo några frostnätter

och tillintetgjorde förhoppningarna för det året. Men hvarje motgång var som en ny eggelse till arbete och ansträngning. Hennes ständiga tanke var: bättre lycka nästa år, och som mod och uthållighet förr eller sednare vinna seger, så fann hon sig en dag som ägarinna till en frukt-trädgård utan like. Hennes astrakaner och bergamotter voro efterfrågade i de stora städernas frukthandel, hennes saftiga olsmässeparon täflade med de beryktade Grennapäronen och hennes oförläpna klarbärssaft, hvilken påstods vara tillredd enligt en beskrifning, som någon af hennes förfäder fått af en abedissa i Wreta kloster, var berömd i hela Sverige.

Vid Fabians bröllop försonades far och dotter, och kort därpå tog Ann-Lovis till sig två af systrarna. Beate och Julie fortforo att sy stramaljarbeten, soffkuddar med kransar af törnrosor och förgät mig ej, små trubbnosiga mopsar och rikt draperade damer, som lustvandrade bland näckrosor och myrtenbuskar, allt så lysande som regnbågsfärgade pärlor och schattersilke kunde göra dem. Då de icke broderade, lade de patience, och den största gåta som mött dem i lifvet var Ann-Lovis' oförklarliga smak för trädgårdsskötsel. De talade sines emellan om hennes rastlösa verksamhet som om någonting besynnerligt, nästan beklagligt, och om hennes självständighet som ett bevis på egensinne.

Men Ann-Lovis hade icke hoppats på att få någon hjälp af systrarna eller bli förstörd af dem. De hade aldrig, som hon, längtat efter någonting att hänge sig åt, de voro sig själva nog. Hvad hennes trädgård var för den praktiska fröken på Spånga, det anade ingen. Som ung hade hon haft sina förhoppningar, lik hvarje annan ungmö, drömt sina drömmar om lycklig kärlek och det fulla, rika lifvet i ett eget hem, och nu blef hennes trädgård liksom en ersättning för allt det ljufva och innehållsrika, som hon gått miste om. Den första narcissen, som visade sin hvita färg-ring, kom hennes hjärta att klappa af fröjd, de knoppande fruktträden stodo för henne som förhoppningsfulla barn, och en sällsynt ros glädde henne som en hälsning från en frånvarande vän. På dessa blommor och träd slösade hon all den ömhet och alla de omsorger, som varit ämnade

åt den man, hvilken aldrig kom i hennes väg, och åt de barn, hon aldrig skulle ge lifvet åt.
 Först i sin sena ålderdom unnade hon sig någon hvila, och då började hon följa med den nya tidens strömningar. Hon smålog då hon läste om de öfverdrifna skildringarna af kvinnans förtryck i förgångna tider. »Ägde någon energi nog att bryta bojorna,» brukade hon säga, »så fick hon också gå sin egen väg. Men där ingen kraft finnes, där blir äfven ett halmstrå till hinders.» Något som förvånade henne var, att så få af nutidens kvinnor ägnade sig åt trädgårdsskötsel och landtbruk. »Det fordras mycket mera kraft till att dansa, åka ytterskär, hjula på bicycle och läsa latin,» sade hon en gång, då några unga flickor klagade öfver öfveranstängning och den brist på innehåll de funno i i lifvet, »än att så, ansa plantorna och skörda frukten. Det är jordbruket, som bör vara vårt lands förnämsta näringskälla. Tyvärr försvinner den egentliga bondeklassen, den emigrerar eller har fått smak för stadslifvet, och i enlighet med den motsatsernas lag, som tycks regera världen, får väl öfverklassen öfverta de små jordbruket. Skulle icke någon af de många energiska kvinnor, som söka sig en själfständig verksamhet, kunna göra en början? Hurudant resultatet för öfrigt blir, så vinnas dock en frisk kropp, ett utveckladt natur-sinne, arbetslust och lifsglädje.»

Innehållsförteckning.

Emmy Rappe; af L. S. (Med porträtt). — Till Grieg; af Fredrik Nylander. — Förening och afsöndring; några ord med anledning af uppsatsen »Kvinnornas palats», af Ave. — En fråga af vikt för alla husmödrar; inbjudning till pristafan. — »Svenska kvinnornas nationalförbund» o. miss Terese Frances Wilson. (Med porträtt). — Ett prakt-exemplar; skiss för Idun af Amalia Fahlstedt. — Planschen för oktober. — »Smått folk»; en pennteckning för Idun af E. L. (Forts. o. slut). — Namnsdagslista för 1896: November. — Ur notisboken — Teater och musik. — För femtio år sedan; af Ina Stockenström. (Forts. o. slut. — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af *Sophie Linge.*
 Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Den ena klättrar stolt mot ärans
 höjder
 Att vinna rykte, makt och rikedom;
 Den andra dansar fram bland lifvets
 fröjder
 Uppå en väg af nöjet strödd med
 blom;
 Den tredje sträfvar tungt på mö-
 dans bana,
 Böjd under arbetsoket dag för dag;
 Men framgång liksom undergång
 mig dana,
 Och så en vacker dag — så kom-
 mer jag.
 Nog är det hårdt — men ödet må-
 ste råda.
 All sträfvan blir nu tyngre än för-
 ut;
 Ej mer så glädtigt kan man dansen
 tråda;
 Och klättrandet ser något löjligt ut.
 Farväl man säger nog åt skämt och
 löjen —
 Men grinar som en solvarg rent
 utaf.
 Man lockas ej af ära mer och nö-
 jen,
 Men endast af en krycka och en
 graf.
 Hvad vetenskapen eller konsten gaf
 en
 Försökes nog — dock hjälper ingen-
 ting. —
 Man resignerad stapplar fram mot
 grafven,
 Se'n man, förstås, har smyckat sig
 med ring.

Och nu så får väl äfven jag som
 andra
 Ett småprat hålla om båd' stort och
 smått:
 Hvari du nog i forna da'r sågs van-
 dra;
 Och hvarpå du ditt hela lif har
 gått;
 Hvad du en gång skall bli — så
 ödet bjuder;
 Hvad du i lifvet då har spelat ut;
 Hvad ömsom falsk och ömsom vac-
 ker ljuder;
 Hvad efter mödor väntar ljuft till
 slut;
 Så tvänne daggdjur — båda femi-
 nina;
 Hvad du kan sätta endast till din
 Gud;
 Hvad alltid skiljes ifrån mjölet fina;
 Och hvad vid altaret du svär din
 brud;
 Två räkneord. — Hvad häcklas ju
 beständigt?
 En som med bocksprång fordom
 färdats fram;
 Material till hus — dock högst eländ-
 igt
 (Den därmed bygger kommer visst
 på skam);
 En bland de geometriska figurer;
 Och någonting, som kan dig hålla
 varm;
 Nämn mig också en bland de små
 flurer,
 Som lefva snyltgästlif till allmän
 harm!
 Hvad kastas ut i hafvets sköte rika
 Och ofta lönar mödan rikligt nog?
 Ett tilltalsord, som ställer alla lika;
 Hvad sportens slaf man kalla kan
 med fog;
 Hvad fordom byggdes för att verka
 mäktigt,
 Men nu rätt ofta byggs till löje
 blott;
 En, som du vet kan bryta väg helt
 praktigt;
 Och hvad den är, som nöjes med
 sin lott;

Hvad kännes häftigt, kall kring knu-
 ten fara;
 Och hvart du styr rätt gärna då
 din gång;
 En vikt, som nu ej mer af vikt får
 vara;
 Så en symbol af möda blott och
 tvång;
 Hvad har den minsta blomman du
 ser knoppas
 Såväl som eken i sitt majestät?
 Och hvad jag nu, trots all min hård-
 het, hoppas,
 Att du har fått på hvarje hemlighet.
 L—a.

Charad.

Ett kärll mitt första är,
 Mitt andra likaså,
 Och ofta nog man får
 Tillsammans se de två.
 Mitt tredje — det är sant —
 Är blott en konsonant,
 Men om den icke fanns,
 Fick ej mitt hela glans.
 S. L.

Iyllningsgata.

B				
	r			
		s		
			l	
				a
				n

Namnen på sex städer, hvilkas
 begynnelsebokstäfver bilda det sjunde,
 ryktbart i Sveriges historia.

Pirfvel.

Geografisk stafvelse-gata.

Af nedanstående bokstäfver och
 stafvelser bildas fem ord, hvilkas
 begynnelse- och slutbokstäfver gifva
 tvänne för svenskarne kära namn:
 ca, ar, fi, ren, or, za, k, nå, so, i, al,
 s, r, nm, da, r, to, n.

1) Stad i Italien, 2) historisk plats
 i Sverige, 3) del af Sverige, 4) bergs-
 kedja i Turkiet, 5) stad i Spanien.
 S. L.

Palindrom.

Rättfram: bibliskt namn.
 Omvändt: hushållsbestyr.
 Trio.

Lösningar.

Logogryfen: Slantar; trana, Sara, last, sa-
 tan, tala, sant, Sala, ana, trasa, rasa, Lars.
 Iyllningsgatan: Trollhättan — Saltsjöba-
 den. 1) Teresa, 2) fredag, 3) trogen, 4) bul-
 lar, 5) Upsala, 6) Molock, 7) migrän, 8) rät-
 tor, 9) ättika, 10) Karola, 11) nerium, 12)
 Astrid, 13) krater, 14) Amalia, 15) arbete, 16)
 Pallas, 17) Hemsjö, 18) föröka, 19) Arboga,
 20) matsal, 21) Delsbo, 22) Herman, 23)
 kontor.

Kvadrat-palindromen:
 Rättfram: Omvänd:
 L Y S A A S Y L
 Y M E R R E M Y
 S E L A A L E S
 A R A S S A R A

Charaden: Bernsten.

ENEROTH & Co.
 Tekniska Fabriken "GÖTA LEJON"
 * * * GÖTEBORG

rekommendera sitt allmänt erkända
LUTPULVER
 — fritt från klor —

Lutpulvret begagnas vid lak eller tvätt i stället
 för bästa och renaste aska. Användningsättet
 alldeles samma som med vanlig asklut, och
SÄP-PULVER (fritt från klor)

Sparar **penningar.**
 — Sparar **arbete.**
 — Sparar **kläder** och
 — ersätter såpa eller tvål